

vestlandsindeks

KVARTALSVIS FORVENTNINGSINDEKS FOR VESTLANDSK NÆRINGS LIV

Sprikende fremtidsutsikter for vestlands- næringene

- Byggebransjen sliter, og har historisk lave forventninger til både lønnsomhet og etter-spørsel. Forventningene i bransjen faller fra 56,0 til 49,5
- Energisektoren ser lyst på fremtiden med fortsatt høye forventninger
- Arbeidskraften er omstillingsdyktig og tilpasser seg forholdene. Nedgang for bygg og anlegg frigjør arbeidskraft til olje- gass- og kraft sektoren

Fakta om Vestlandsindeksen

Vestlandsindeks er en kvartalsvis temperaturmåler for næringslivet på Vestlandet utarbeidet av Sparebanken Vest i samarbeid med Respons Analyse, og ble første gang presentert februar 2012. Dette er den 45. utgaven av indeksen, og undersøkelsen ble gjennomført blant over 700 bedrifter på Vestlandet i løpet av andre kvartal 2023. Bedriftene er tilfeldig utvalgt med to eller flere ansatte, fordelt på 200 bedrifter i Rogaland, 200 i Vestland Sør (tidl. Hordaland), 200 i Møre og Romsdal, og 100 i Vestland Nord (tidl. Sogn og Fjordane).

Respondentene blir spurt om indikatorer som blant annet etterspørsel, sysselsetting, investering og

markedsutsikter de tre foregående månedene og hvordan de forventer at utviklingen skal bli de neste seks månedene. Vestlandsindeks kan være mellom 0 og 100. Et tall over 50 indikerer at bedriftene har et positivt syn på den økonomiske situasjonen og utviklingen, mens et tall under 50 indikerer pessimisme.

For tredje kvartal 2023 viser Vestlandsindeksen en resultatindeks på 57,5 og en forventningsindeks på 57,2. Resultatindeksen viser bedriftenes opplevelse av markedssituasjonen de siste tre måneder mens forventningsindeksen viser bedriftenes forventninger til markedssituasjonen de neste seks måneder.

Sprikende fremtidsutsikter for vestlandsnæringene

I Vestlandsindeksen for tredje kvartal 2023 øker resultatindeksen med 1,4 poeng, fra 56,1 i andre kvartal til 57,5 i tredje kvartal 2023. Økningen gjør også at resultatindeksen totalt har økt gjennom 2023. Sammenligner vi resultatene med forventningene, justert seks måneder, er bedriftenes forventninger ved starten av året i stor grad møtt. Med tanke på hvor høye disse forventningene var sammenlignet med kvartalet før må dette tolkes svært positivt. Etter en liten, men jevn oppgang gjennom 2023 virker det dermed som at forholdene for bedriftene har stabilisert seg noe sammenlignet med årsslutt 2022.

Forventningsindeksen måler bedriftenes forventninger til de neste seks månedene. For tredje kvartal 2023 stiger forventningene 0,1 poeng, fra 57,1 til 57,2. Selv om forventningsindeksen holder seg stabil, ender den under

resultatindeksen, noe som betyr at bedriftene er mindre positive til kommende seks måneder. Dette har kun skjedd tre ganger i Vestlandsindeksens historie, og kan motsi tidligere påstand om mer stabile forhold for bedriftene. Det er kun forventningene til investeringer som stiger blant enkeltindikatorene, noe som betyr at bedriftene fortsatt forventer lavere aktivitet i markedet på kort sikt.

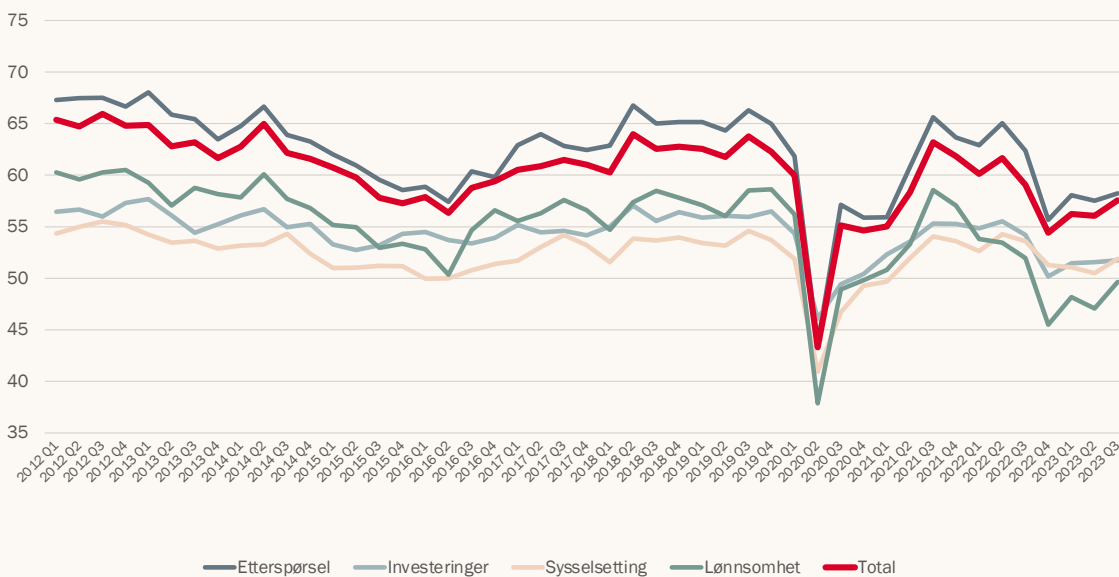
Stigende resultatindeks

Resultatindeksen viser den økonomiske utviklingen for vestlandsbedriftene de siste tre månedene. Indeksen stiger fra 56,1 i andre kvartal 2023, til 57,5 i tredje kvartal 2023. Etter store fall mot slutten av 2022 har 2023 vist mer stabilitet i resultatindeksen, og nærmer seg igjen sitt historisk gjennomsnitt på 59,8.

Sammenlignet med forventningsindeksen for første kvartal 2023 ser vi at det er 0,9 poeng forskjell i bedriftenes forventninger for de neste seks månedene og resultatet i tredje kvartal. I historisk perspektiv er dette en liten differanse, som tyder på at bedriftenes optimisme i første kvartal i stor grad ble møtt. Dette blir derimot ikke gjenspeilet i forventningsindeksen, som holder seg på tilnærmet samme nivå som forrige kvartal. Med utgangspunkt i enkeltindikatorer er det jevn oppgang blant alle faktorer. Lønnsomheten stiger

mest med 2,6 poeng, noe som må sees spesielt positivt da indikatoren har vært langt under historisk gjennomsnitt det siste året. Samtidig er det viktig å påpeke at indikatoren har vært volatil det siste året, og at dette ikke nødvendigvis peker mot at forventet lønnsomheten vil fortsette å vokse i kommende perioder. Investeringer er indikatoren som stiger minst, noe som gjerne ikke er overraskende med tanke på mye usikkerhet rundt renteutvikling og aktivitet i norske markeder.

Resultatindeks – totalt og enkeltindikatorer

I tredje kvartal 2023 er det bred oppgang i resultatindeksen blant regionene. Sogn og Fjordane og Hordaland viser sterkest oppgang, med henholdsvis 2,8 og 2,0 poeng. Møre og Romsdal og Rogaland har også vekst i resultatindeksen, men begge regionene er påvirket av synkende målinger for investeringer og sysselsetting. Den brede oppgangen i resultatindeksen fører til at alle regioner har hatt oppgang i resultatindeksen sammenlignet med siste kvartal i fjor, og kan tyde på at den største nedgangen er forbi.

For næringsgruppene er variasjonene store. *Overnattings- og serveringsvirksomhet* stiger mest med 11,4 poeng til 68,9, som også er det høyeste for en næringsgruppe i tredje kvartal 2023. Dette er ikke overraskende med tanke på en veldig svak krone og stor reisevilje. I tillegg har næringen store sesongvariasjoner, og årets tredje kvartal viser verdier som minner om tredje kvartal de siste

årene (med unntak av koronaåret 2020). En noe mer overraskende næring med mye vekst er *Eiendom og finans*. Næringen har lagt svært lavt på resultatindeksen det siste året, men stiger for andre kvartal på rad, denne gangen med 8,5 poeng til 63,6. Det er generell oppgang blant alle enkeltindikatorer som fører til denne økningen for næringen.

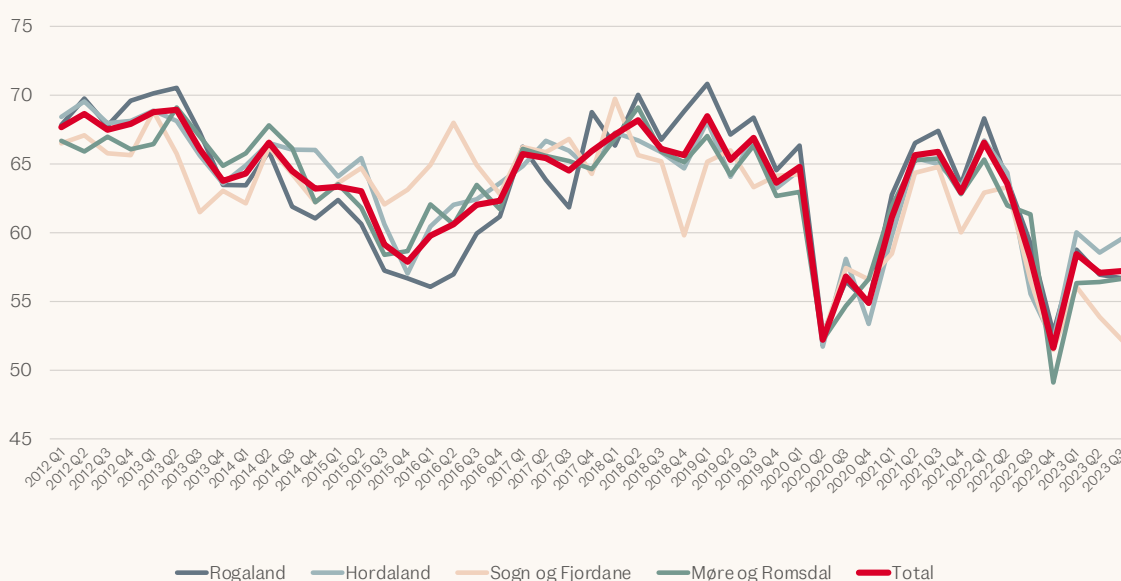
På motsatt side er næringene som har nedgang *Bygge- og anleggsvirksomhet, Shipping, transport og lagring* og *Jordbruk, skogbruk og fiske*. For disse næringene er det mest lønnsomhet og etterspørsel som driver nedgangen. Likevel er det verdt å påpeke at det kun er *Bygge- og anleggsvirksomhet* som har lavere resultatindeks enn ved inngangen av 2023. Igjen viser dette at resultatene har stabilisert seg godt i 2023, både på tvers av regioner og næringer.

Ingen endringer i forventninger

Forventningsindeksen forteller hvilke forventninger vestlandsbedriftene har for den økonomiske situasjonen de neste seks månedene. I tredje kvartal 2023 viser forventningsindeksen en verdi på 57,2, kun 0,1 poeng økning fra andre kvartal. Med tanke på en økende resultatindeks er disse resultatene noe merkelige. Dette fører også til at

resultatindeksen er over forventningsindeksen for tredje gang siden Vestlandsindeksens oppstart - alle tilfellene etter sommeren 2022. I lys av enkeltindikatorne skyldes dette negative forventninger til lønnsomhet, etterspørsel og sysselsetting. Investeringer er eneste enkeltindikator som stiger, men ikke nok til å påstå at investeringsviljen kommer til å være en pådriver i kommende periode.

Forventningsindeks - totalt og etter fylke

Regionalt er det noen mindre forskjeller. Hordaland og Møre og Romsdal stiger henholdsvis 1,1 poeng og 0,3 poeng. På motsatt side synker Sogn og Fjordane og Rogaland -1,8 og -0,3 poeng. Selv om dette ikke er de store bevegelsene fører det til en forventningsindeks i Hordaland på 59,6 mens Sogn og Fjordane ender på 52,1. Denne forskjellen tyder på at de neste seks månedene vil medbringe større forskjeller mellom regionene enn det har vært så langt i år. Det er vanskelig å isolere en indikator som skiller dem med høye forventninger fra dem med lavere da dette er veldig individuelt for hver region, som ofte tilsier usikkerhet blant bedriftene.

Blant næringene er det *Shipping, transport og lagring* som stiger mest fra forrige kvartal. Næringsgruppen stiger fra 51,7 i forrige kvartal til 61,1 i tredje kvartal. Etter å ha vært en av bransjene med størst nedgang i resultatindeksen

er disse forventningene til kommende periode litt overraskende. Det er spesielt en stor forventet økning i etterspørsel som driver positiviteten til kommende periode. Likevel er det viktig å se dette i sammenheng med at næringen historisk sett er veldig volatil og forventningene svinger mye fra kvartal til kvartal. Også *Eiendom og finans* øker forventningene mye til neste periode, med en økning på 5,5 poeng. Samtidig har denne næringen hatt lavest forventninger gjennom hele 2023, og dette kan dermed være et tegn på et noe mer stabiliserende marked.

Med unntak av *Bygge- og anleggsvirksomhet* og *Overnattings- og serveringsvirksomhet* stiger de resterende næringene noe mer jevnt. Innen *Overnattings- og serveringsvirksomhet* synker forventningene med -2,5 poeng, noe som ikke er overraskende med tanke på at kommende seks måneder består av mindre aktiv sesong for mange

av disse bedriftene. For *Bygge- og anleggsvirksomhet* faller forventningsindeksen fra 56,0 til 49,5, noe som betyr at næringen har historisk lave forventninger. Det bør legges vekt på at dataene er samlet inn før siste inflasjonstall, og de tar dermed ikke forbehold om en lavere inflasjon enn forventet. Likevel viser det at bedriftene innen denne næringen ser svært negativt på kommende seks måneder, og at de forventer lite aktivitet. Alle enkeltindikatorer synker betydelig, men spesielt forventningene til lønnsomhet etterfulgt av etterspørsel driver negativiteten til kommende periode.

Av de mer utradisjonelle næringene er det verdt å trekke fram høye forventninger hos eksportbedrifter. En krone som har stabilisert seg på svakt nivå gjør eksportbedrifter svært positive til kommende periode, med en forventningsindeks på rundt 70,0. *Olje- og gassbedrifter* har også fortsatt høye forventninger til kommende seks måneder. Selv om bedrifter tilknyttet denne sektoren reduserer forventningene litt fra andre kvartal 2023, ender forventningsindeksen på 66,6, noe som tyder på høy aktivitet videre.

Store forskjeller for næringene

Et overraskende funn i Vestlandsindeksen for tredje kvartal 2023 er den store spredningen i næringene, og hvilke enkeltindikatorer de blir påvirket av. For noen næringer, slik som *Jordbruk, skogbruk og fiske*, og for *Industri og kraft og oljeutvinning*, er forventningene høye til lønnsomhet. De fleste næringer har vært negative til denne enkeltindikatoren gjennom slutten av 2022 og starten av 2023 ettersom de fleste har fått økt kostnadene mer enn de har klart å øke omsetning. Optimisme til denne faktoren viser derfor hvordan noen næringer klarer å øke lønnsomheten, mens andre fortsatt har problemer. Samtidig er ikke de samme næringene like positive til etterspørsel og sysselsetting. Historisk har disse tre indikatorene fulgt hverandre tett, og næringene med høyest

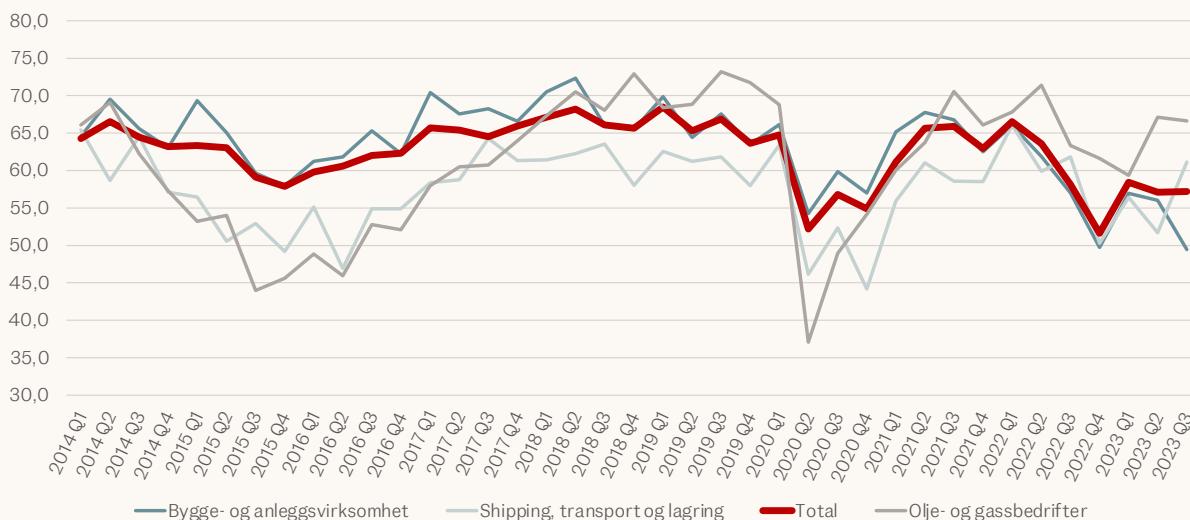
forventninger har målt godt innen alle. I tredje kvartal derimot er *Jordbruk, skogbruk og fiske* svært positiv til økt lønnsomhet, men negativ til økt sysselsetting i kommende periode. På motsatt side er forventningene til lønnsomhet innen *Forretningsmessig, faglig, vit. og tekn. tjenesteyting + IKT* nokså uendret fra forrige kvartal, men sysselsettingen er forventet å øke.

Slike forskjeller kommer frem i alle enkeltindikatorer, og med unntak av *Bygge- og anleggsvirksomhet* viser ingen av næringene gjennomgående nedgang eller oppgang for alle indikatorene. I tillegg er det store endringer mellom resultatindeksen og forventningsindeksen. Eksempelvis faller *Shipping, transport og lagring* -3,6 poeng på resultatindeksen, men stiger 9,4 på forventningsindeksen. Et slikt utfall er uvanlig, da en næring sjeldent er så positiv til kommende seks måneder etter å ha levert dårligere resultater de siste tre månedene. De store forskjellene kan forklares delvis med usikkerhet og ulike forventninger for bedriftene angående kronekursen, inflasjon og rentebanen. Likevel er det merkelig at næringene har så store forskjeller i forventninger, både fra resultatindeksen og enkeltindikatorer.

Omstillingsevne

Et positivt trekk med Vestlandet er omstillingsevnen ved nedgang for enkelte næringer. Eksempelvis vil ikke lave forventninger til kommende seks måneder hos *Bygge- og anleggsvirksomhet* nødvendigvis smitte over på andre næringer eller bety høyere arbeidsledighet generelt. I perioder hvor enkelte næringer opplever dårligere vekst vil mye kompetanse, arbeidskraft og investeringsvilje forflytte seg til næringene med bedre forhold. Historisk har vi sett mye forflytninger i sysselsettingen og investeringer mellom *Olje- og gassbedrifter* og *Bygge- og anleggsvirksomhet*. I perioder der *Bygge- og anleggsvirksomhet* har mindre aktivitet, og *Olje* fortsatt går bra, flyttes arbeidskraft og investeringer mot *Olje- og gassbedrifter*.

Forventningsindeks - utvalgte næringer

Det samme mønsteret gjenspeiles i forventningene for kommende seks måneder. Som nevnt tidligere har *Bygge- og anleggsvirksomhet* historisk lave forventninger, og dermed også lite vilje til sysselsetting og investeringer. For bedrifter tilknyttet *Olje- og gassindustrien*, det vil si alle bedrifter med mer enn 50 % av omsetningen tilknyttet denne sektoren, er forventningene motsatt. Selv om sektoren så en liten nedgang fra andre kvartal 2023, er forventningene fortsatt høye for kommende periode. Det vil derfor være naturlig å anta at den samme trenden vi har sett tidligere også er til stede i dagens økonomi, og en del arbeidskraft vil forflytte seg fra *Bygge- og anleggsvirksomhet* til *Olje- og gassbedrifter*. Slike forflytninger er viktige for å skape stabilitet over tid, noe som også vises gjennom at den totale forventningsindeksen er tilnærmet uendret til tross for store endringer blant næringene.

En potensiell utfordring på lenger sikt ved denne bevegelsen er når trenden snur. Tidligere har *Bygge- og anleggsvirksomhet* hentet mye av arbeidskraft fra utlandet når trenden har snudd til det positive. Ettersom den norske kronen har svekket seg kraftig det siste året er ikke denne omstillingen like lett. Import av arbeidskraft og varer er dyrere enn tidligere, og *Bygge- og anleggsvirksomhet* må trolig hente mer ressurser fra Norge. Dette vil si at omstillingen må komme fra bransjer med lignende kompetanse, og kreve at disse bransjene opplever dårligere perioder slik at ressursene blir tilgjengelige. Likevel står styrken i Vestlandets omstillingsevne fortsatt sterkt, og det diversifiserte næringslivet står stabilt også i dårligere perioder.

spv.no/vestlandsindeks

